

Regulacje prawne dotyczące nietrzeźwych kierujących pojazdami.

Kwestie dotyczące alkoholu w kontekście ruchu drogowego są zapisane w następujących ustawach:

- **Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym**
- **Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami**
- **Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi**
- **Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny**
- **Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń**
- **Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy**

a także uregulowane w rozporządzeniach:

- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie kursu reedukacyjnego w zakresie problematyki przeciwalkoholowej i przeciwdziałania narkomanii oraz szczegółowych warunków i trybu kierowania na badania lekarskie lub badania psychologiczne w zakresie psychologii transportu.**
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie badań na zawartość alkoholu w organizmie**

Ustawa o z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi reguluje kwestie dotyczące dopuszczalnego poziomu spożycia alkoholu przez kierujących pojazdami oraz wskazuje organy uprawnione do dokonania pomiaru sposób i warunki jego wykonania. W ustawie jest zapisana ogólna definicja napoju alkoholowego, a także definicje opisujące poziom alkoholu w organizmie z wyraźnym wskazaniem dopuszczalnej zawartości alkoholu w organizmie.

***Art. 46. 1.** Napojem alkoholowym w rozumieniu niniejszej ustawy jest produkt przeznaczony do spożycia zawierający alkohol etylowy pochodzenia rolniczego w stężeniu przekraczającym 0,5% objętościowych alkoholu.*

2. Stan po użyciu alkoholu zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

- 1) stężenia we krwi od 0,2‰ do 0,5‰ alkoholu albo*
- 2) obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³.*

3. Stan nietrzeźwości zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

- 1) stężenia we krwi powyżej 0,5‰ alkoholu albo*
- 2) obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³.*

***Art. 47. 1.** Jeżeli zachodzi podejrzenie, że przestępstwo lub wykroczenie zostało popełnione po spożyciu alkoholu, osoba podejrzana może być poddana badaniu koniecznemu*

do ustalenia zawartości alkoholu w organizmie, w szczególności zabiegowi pobrania krwi. Zabiegu pobrania krwi dokonuje osoba posiadająca odpowiednie kwalifikacje zawodowe.

Kwestie dotyczące nietrzeźwych uczestników ruchu są regulowane także w **ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym**. Określa ona szczegółowe prawa i obowiązki kierujących pojazdami, a także uprawnienia do zakresu i sposobów kontroli kierowców i pojazdów przez uprawnione instytucje.

W ustawie w art. 45 ust. 1 zapisano, że zabrania się kierowania pojazdem, prowadzenia kolumny pieszych, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt osobie w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu. Ponadto zabrania się przewożenia osoby znajdującej się w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu na rowerze lub motorowerze albo motocyklu, chyba że jest przewożona w bocznym wózku (art. 45 ust. 2 tej ustawy).

Zgodnie z art. 182a Kodeksu karnego wykonawczego, w niektórych przypadkach sąd może zmienić zakaz prowadzenia pojazdów na zakaz prowadzenia pojazdów niewyposażonych w blokadę alkoholową.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 84 powyższej ustawy blokada alkoholowa jest to urządzenie techniczne uniemożliwiające uruchomienie silnika pojazdu silnikowego i pojazdu szynowego, w przypadku gdy zawartość alkoholu w wydychanym przez kierującego powietrzu wynosi co najmniej 0,1 mg alkoholu w 1 dm³.

Ustawa Prawo o ruchu drogowym odnosi się również do zasad montażu i kalibracji blokady alkoholowej (art. 66 pkt 1d powyższej ustawy). Wymagań funkcjonalne i wymogi techniczne blokady alkoholowej oraz wzór dokumentu potwierdzającego kalibrację blokady alkoholowej określa rozporządzenie wydane na podstawie art. 66 ust. 1g ustawy.

Kierujący pojazdem jest obowiązany poddać się kontroli trzeźwości wykonywanej przez Policję (art. 129 ust. 2 pkt 3 Prawa o ruchu drogowym). Policja jest uprawniona do uniemożliwienia kierowania pojazdem osobie znajdującej się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu. Badanie wykonuje się urządzeniem elektronicznym na podstawie pomiaru stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu. Możliwe jest także badanie na zawartość alkoholu we krwi, również w przypadku braku zgody, po wcześniejszym poinformowaniu osoby podlegającej badaniu. Badanie to jest wykonywane również w sytuacji, gdy kierujący uczestniczył w wypadku drogowym, wśród uczestników którego są zabiści lub ranni.

Dodatkowo funkcjonariusze odmawiają prawa wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pojazdu, jeżeli pojazd kierowany jest przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdu w inny sposób.

Również w przypadku kontroli ruchu drogowego dokonywanej przez strażników straży gminnych (miejskich), strażników leśnych oraz funkcjonariuszy Straży Parku są oni obowiązani do czasu przybycia Policji uniemożliwić kierowanie pojazdem osobie, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie, że znajduje się ona w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu.

W sytuacji uzasadnionego podejrzenia, że kierujący jest w stanie nietrzeźwości, Policja ma obowiązek zatrzymać prawo jazdy. Zatrzyma także prawo kierowcy, który prowadził pojazd nie posiadający blokady alkoholowej, a była ona warunkiem koniecznym, aby dana osoba mogła kierować pojazdem.

Kolejnym ważnym aktem prawnym regulującym kwestie nietrzeźwych uczestników ruchu drogowego jest **ustawa z dnia 5 stycznia 2011r. o kierujących pojazdami**, która określa m.in. warunki uzyskania prawa jazdy. Wśród wymienionych warunków są także odniesienia do choroby alkoholowej. Zgodnie z art. 12 ust. 1 osoba z aktywną chorobą alkoholową nie może otrzymać prawa jazdy.

Art. 12.

Ustawa ta w artykule 75 ust. 1 określa sytuacje, w których przeprowadza się badania lekarskie. Takiemu badaniu powinna poddać się m.in. osoba, która została zatrzymana za jazdę pod wpływem alkoholu (kierujący motorowerem, pojazdem silnikowym lub tramwajem, jeżeli kierował pojazdem w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu).

Dodatkowo, na podstawie art. 82 ust. 1 pkt 4 lit. a powyższej ustawy, badaniu psychologicznemu przeprowadzanemu w celu ustalenia istnienia lub braku przeciwwskazań psychologicznych podlega również kierujący motorowerem, pojazdem silnikowym lub tramwajem, jeżeli kierował pojazdem w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu,

Na powyższe badanie lekarskie lub psychologiczne kieruje, na mocy art. 99 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz ust. 2 powyższej ustawy, starosta w drodze decyzji administracyjnej. Ponadto, również w drodze decyzji administracyjnej, starosta obligatoryjnie kieruje takiego kierowcę na kurs reedukacyjny w zakresie problematyki przeciwalkoholowej i przeciwdziałania narkomanii (pkt 5).

Kursy reedukacyjne dla kierowców zatrzymanych za jazdę po alkoholu prowadzą odpłatnie wojewódzkie ośrodki ruchu drogowego (art. 100 i 101 ustawy o kierujących pojazdami). Osoba kierowana na kurs ma miesiąc na odbycie kursu reedukacyjnego. Szczegółowe wytyczne co do zakresu i sposobu organizacji kursu reedukacyjnego znajdują się w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie kursu reedukacyjnego w zakresie problematyki przeciwalkoholowej i przeciwdziałania narkomanii oraz szczegółowych warunków i trybu kierowania na badania lekarskie lub badania psychologiczne w zakresie psychologii transportu.

Art. 100.

1. Kurs reedukacyjny, o którym mowa w art. 99 ust. 1 pkt 4 lub 5, prowadzi, za opłatą, wojewódzki ośrodek ruchu drogowego.

2. Kurs reedukacyjny w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego jest prowadzony w formie wykładów oraz zajęć warsztatowych i obejmuje w szczególności przedstawienie:

- 1) skutków wypadków drogowych;
 - 2) czynników mających wpływ na bezpieczeństwo ruchu drogowego;
 - 3) psychologicznych aspektów *kierowania pojazdem* i uczestnictwa w ruchu drogowym.
3. Kurs reedukacyjny w zakresie problematyki przeciwalkoholowej i przeciwdziałania narkomanii jest prowadzony w formie wykładów i obejmuje w szczególności przedstawienie:
- 1) skutków wypadków drogowych;
 - 2) wpływu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu na funkcje percepcyjne kierującego oraz na podejmowane przez niego decyzje w ruchu drogowym;
 - 3) psychologicznych aspektów kierowania pojazdem i uczestnictwa w ruchu drogowym.
4. Kursy reedukacyjne, o których mowa w ust. 2 i 3, prowadzone są przez osoby posiadające odpowiednią specjalistyczną wiedzę w tym zakresie.
5. Wojewódzki ośrodek ruchu drogowego wydaje zaświadczenie o ukończeniu kursu reedukacyjnego *kierowcy*, który uczestniczył we wszystkich przewidzianych w programie zajęciach.
6. Opłata, o której mowa w ust. 1, stanowi przychód wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego.

Art. 101.

1. Osoba skierowana na kurs reedukacyjny, o którym mowa w art. 99 ust. 1 pkt 4 lub 5, jest obowiązana do:
 - 1) odbycia kursu w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji administracyjnej o skierowaniu;
 - 2) przedstawienia staroście zaświadczenia o ukończeniu kursu w terminie 6 tygodni od dnia doręczenia decyzji o skierowaniu;
 - 3) uiszczenia opłaty ewidencyjnej najpóźniej w dniu dostarczenia staroście zaświadczenia, o którym mowa w pkt 2.
2. Osoba skierowana na badanie, o którym mowa w art. 99 ust. 1 pkt 2 lub 3, jest obowiązana do:
 - 1) poddania się badaniu w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji o skierowaniu;
 - 2) przedstawienia staroście odpowiedniego orzeczenia lekarskiego lub orzeczenia psychologicznego w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia decyzji o skierowaniu;
 - 3) uiszczenia opłaty ewidencyjnej najpóźniej w dniu dostarczenia staroście odpowiedniego orzeczenia, o którym mowa w pkt 2.
3. Osoba, o której mowa w art. 10 ust. 3, przedstawia odpowiedni dokument, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lub w ust. 2 pkt 2, marszałkowi województwa mazowieckiego.

Kierowca z zawartością alkoholu w organizmie, która wynosi lub prowadzi do stężenia we krwi od 0,2 do 0,5 promila (albo zawartością alkoholu w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³), tj. znajdujący się w stanie po użyciu alkoholu, popełnia wykroczenie z art. 87 kodeksu wykroczeń. Grozi mu kara grzywny nie niższej niż 50 złotych, a nawet kara aresztu (do 30 dni) oraz zakaz prowadzenia pojazdów. Warto wyjaśnić, że sformułowanie „prowadzi do” dotyczy przypadku, w którym kierujący pił alkohol na krótko przed tym, jak usiadł za kierownicą (wypita substancja nie zdążyła jeszcze w całości przeniknąć do krwioobiegu). Kierowca prowadzący w stanie nietrzeźwości – gdy zawartość alkoholu przekracza lub prowadzi do 0,5 promila – podlega karze na podstawie art. 178a kodeksu karnego. Grozi mu grzywna, kara ograniczenia albo pozbawienia wolności do lat 2 oraz możliwość utraty uprawnień do prowadzenia pojazdów na czas od roku do 10 lat. Recydywiści mogą otrzymać wyrok do 5 lat pozbawienia wolności. Jeżeli pijany kierowca powoduje katastrofę w ruchu lądowym, w wyniku której giną ludzie, grozi mu nawet 12 lat więzienia.

Jeśli następstwem wypadku z udziałem nietrzeźwego kierowcy jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na zdrowiu, sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze. Zasada ta obowiązuje także wówczas, gdy sprawca przestępstwa zbiegł z miejsca zdarzenia.

Wybrane skutki istniejących rozwiązań w zakresie oddziaływań reedukacyjnych

W świetle obowiązujących przepisów osoba zatrzymana, u której stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego progu stężenia alkoholu w organizmie i która straciła prawo jazdy zobowiązana jest do udziału w kursie reedukacyjnym w ciągu miesiąca od daty otrzymania takiej informacji. Udział w kursie ma na celu przede wszystkim zmianę zachowań dotyczących używania alkoholu w kontekście bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez dostarczenie wiedzy w zakresie działania alkoholu i jego wpływu na organizm kierowcy. Efekty działań reedukacyjnych mogą maleć wraz z upływem czasu upływającego po zakończeniu kursu. Z taką sytuacją mamy do czynienia obecnie, gdy za przekroczenie dopuszczalnego progu alkoholu w organizmie kierowcy, grożą kary długotrwałego pozbawienia prawa jazdy. Odbycie kursu reedukacyjnego w przed upływem miesiąca w perspektywie kilkuletniego zakazu prowadzenia pojazdu, nawet w sytuacji używania urządzenia blokady alkoholowej stawia pod znakiem zapytania skuteczność kursu oraz stosowanych łącznie oddziaływań. Efekty działań reedukacyjnych (kurs reedukacyjny) i kontrolnych (blokada alkoholowa) poprzez ich rozłożenie w czasie ulegną osłabieniu. Dane dotyczące liczby wypadków drogowych z udziałem nietrzeźwych użytkowników ruchu drogowego.

Autor: Aleksandra Szczęsna